

GIÁ BÁN

ĐƠN-PRAT	NGƯỜI-QUỐC
Mỗi năm: 1,00	1,00
Mỗi tháng: 1,00	1,00
Mỗi tuần: 1,00	1,00

Mỗi báo phải trả tiền trước.
Cho và người gửi cho là: TẠP CHÍ
ĐƠN-PRAT, 41 đường quảng cáo
độc lập, 10 tháng 1920.

TIẾNG-DÂN

Hàng - Thứ - 2A

LA VOIX DU PEUPLE

Mỗi tuần xuất bản hai kỳ thứ tư và thứ bảy

TẠP-CHÍ-PRAT

số 10840

Hàng - Thứ - 2A

Tự-do ngôn-luận!
tự-do ngôn-luận!
Khi nào tờ báo mà
không ở dưới thế lực
kim-tiền thì ngôn-
luận mới thực là tự-
do vậy.

TỰ-DO NGÔN-LUẬN

II

Bài trước đã nói rằng những nhà ngôn luận là những con trỏ rôi máy của những « thế lực kim tiền » rút dây. Ở nước ta vẫn đã có như vậy, mà xét đến việc ngôn-luận ở thế-giới thì cái tình hình « nô-lệ » của các nhà ngôn-luận lại thực rõ ràng.

Những nhà đại-tư-bán, họ làm tiền, họ bỏ bạc ra để dựng hoặc mua những tờ báo có thế-lực để « sai khiến dư luận ». Ở Pháp thì tờ *Le Petit Journal* là của nhà chế-tạo máy in Marinoni sáng lập; tờ *Le Petit Parisien* là của nhà tài-chính tư-bán Jean Dupuy sáng lập, báo *Le Matin* thì của nhà dinh-nghiệp Bunau-Varilla mua, báo *Le Journal* là của nhà công-nghiệp Letellier mua, báo *Le Radical* là của nhà lãnh-hành Perchoi mua. Cái mục-dịch của họ lập hoặc mua những báo ấy để làm gì? không phải để khai thông dư-luận, mà cốt để mê hoặc dư-luận để tạo thành một cái dư-luận tán thành những việc bóc lột của họ. Những báo của họ ra mỗi lần có hàng ức hàng triệu tờ, bấy nhiêu tờ giấy bay ra thì bấy nhiêu cái tư-tưởng sai lầm huyền-hoặc tráo ra công-chúng. Ta biết rằng ở những nước khai hóa, cái thế-lực dư-luận mạnh đến chừng nào, thì ta lại càng minh cho cái nạn lớn của những tờ báo nó gây ra. Trong các tờ báo ấy, có nhiều tờ những nhà biên-lập chỉ là những cái tay của bọn tư-bán kẻn sai khiến mà thôi.

Nhà danh-sĩ Anatole France trong quyển sách « *L'île de Pingonins* », nói rằng: « Nước Pháp đã thoát ly được cái quyền-lực của các nhà đế-vương, đã ba lần tuyên bố tự-do, thế mà ngày nay lại phải khuất phục ở dưới quyền-mấy cái công-ty tài-chính, bọn ấy họ chiếm lãnh hết cả tài-sản của quốc gia và bỏ tiền mua báo giới để khu sừ dư-luận ».

Khi nào những tờ báo mà không phải của nhà tư-bán dựng kinh dinh thì họ lại dùng cách « thuê quảng cáo » để sai khiến. Những phụ-trưởng tài-chính của các tờ báo lớn thường cho một vài công-ty tài-chính chuyên thuê. Báo đã dùng quảng cáo cho một công-ty nào thì đối với công-việc của công-ty ấy phải hết sức tán-thành, vì cái giá thuê quảng cáo không phải là ba bốn trăm, mà có đến ức đến triệu. Công-ty quảng cáo Ballou năm trước, trong

mấy tháng trời mà tiền phí mất sáu triệu quan về quảng-cáo để vận động việc tăng giá gạch xe lửa. Về việc công-ty Panama cách đây mười năm, những nhà báo được tiền đến ngậm miệng cả, trong ấy một mình báo *Le Temps* được đến 1.709.515 quan, để đến nỗi một bọn cá-kẻn rút hết tiền của nhà dân rồi công-ty Panama phá sản. Lại mới gần đây, trong việc công-ty *La Gazette du Franc*, đem mấy triệu quan lót cho các nhà báo, một mình tờ *Le Journal* đã được 1 triệu, họ bèn bịt kín miệng bình, nhân dân phải lừa, đến khi việc bóc lột phát lộ ra thì hàng vạn hàng ức nhà bị tổn hại.

Bọn tư-bán họ lại còn bỏ tiền để thuê các nhà báo viết bài mà tán-dương cho họ. Năm 1921, trọng-sư Gallet nói ở Saigon rằng nhà Trung-hoa thực-nghiệp ngân-hàng thuê báo *Le Temps* 400.000 quan để viết 4 bài về tình hình Đông-dương. Cách ít lúc nhà ngân hàng ấy cũng vỡ.

Mỗi một lần mà các ngân hàng xằng mớ một cuộc công-thải thì báo giới tha hồ khuynh chuồng gõ mõ. Như hồi 1903, Chánh-phủ Nga cần tiền để đàn áp phong-trào cách-mạnh, phải vay của Pháp, Nga đặt riêng một viên đặc-phái để vận động việc mộ trái, đem ọc này triệu nọ để thuê các báo Pháp tán-dương sự-nghiệp của Chánh-phủ Nga, nói rằng tình hình của Nga rất là phát đạt mà bọn cách-mạnh không làm gì được, mục-dịch là cốt cho nhân dân Pháp tin vào Chánh-phủ Nga mà bỏ tiền cho vay.

Tờ báo nào mà đã cho các công-ty tài-chính thuê quảng-cáo, thực là không còn thể nào tự-do được nữa.

Việc ngôn-luận trên thế-giới ngày nay, cũng liên-hành theo sự-nghiệp tư-bán, mà xu hướng về tình trạng độc chiếm (monopole). Hiện nay ngôn-luận mạnh nhất là ở nước Mỹ và nước Anh, hai nước công-nghiệp to nhất trên thế-giới. Ở Hoa-kỳ có tờ-ruýt *Hearst* ngôn-luận của *Hearst* hầu chiếm độc-quyền, còn ở Anh thì có tờ-ruýt *Daily Mail* và tờ-ruýt *Daily Mirror*. Đầu năm 1928, hai tờ-ruýt ở Anh đã hiệp-nhau lại thành một cái tờ-ruýt chung, từ hôm là 7.500.000 liên-Anh (gần 1000 triệu liên-Pháp) để xuất bản những nhật-báo và tuần-báo

trọng yếu ở kinh đô và các tỉnh, phát là ở 15 nơi sản-nghiệp trung tâm lớn nhất ở Anh. Họ bắt đầu bán báo giá rất rẻ để đánh đổ các nhà báo khác đứng một mình, khi những tay-mỏng vốn không cạnh tranh lại với họ được nữa thì dư-luận trong nước, và trong thế-giới, họ muốn xoay đi đường nào tùy ý. Ở Hoa-kỳ thì tờ-ruýt *Hearst* cũng xằng lo chức một cái tờ-ruýt ngôn-luận khác để kiểm soát hết cả báo giới trong nước.

Hiện nay hai tờ-ruýt Anh và Mỹ đương tranh đấu nhau kịch-liệt. Những nhà tư-bán kinh-dịch nhau, đó là việc thường. Cái cơ-kinh-dịch nhau của họ bây giờ là việc Méc-xích (Mexique), hai bên đều đứng ra một báo-hộ cho Méc-xích, mà bên nào cũng muốn tranh-quyền lợi về mình. Họ dùng những báo-cơ-quan của họ để cổ-xuý chiến-tranh « nhân-đạo và chính-nghĩa ». Bọn dân hèn chỉ nghe « nhân-đạo và chính-nghĩa » biết đâu đến cái « tù bạc » của bọn kia.

Ngô-Nhân

CỔ-PHÂN CÒN THIẾU

Công-ty ta thành lập, đã kinh hai kỳ Đại-hội-đồng mà còn có một số ít ngài chưa góp nữa cho phần sau, vậy chiều theo điều-quyết-dịnh của Đại-hội-đồng ngày 24 Février 1920, tôi xin cáo-cùng các ngài một lần cuối cùng, xin mau mau góp bạc thiếu về cho Công-ty, nếu còn chậm trễ nữa, thì Công-ty sẽ giao cho Công-Chưởng (Tòa án) bán đấu giá, có thiệt hại xin các ngài đứng trách.

Quản-Lý

HUYNH THỨC KHÁNG công-ty

MỘT NHỊP RẤT TỐT

Ông Trần đình Quán là một nhà nhiếp ảnh mỹ thuật ở Vinh, nay có phải người con đi du lịch để lấy ảnh hưởng cảnh các tỉnh phía Nam Trung kỳ. Bà con ai muốn được bức ảnh thật đẹp để chơi lâu ngày, không nên bỏ qua mất cơ-hội.

Qua các ảnh đều có tên ở thành phố 1 tuần. T. D. P.

TÂN-SÂN

Tình giặc mộng

Trời xem những muốn sáng chẳng? - chưa.
Đã dậy sao chưa đứng dậy? - chờ!
Trong cuộc gươm nên cười, khóc? - giận!
Lấy chi nuôi giận lúc này? - thơ!
Bên tai thoai động tiếng chuông đồng!
Đứng dậy liền tay cuốn sách mang!
Mở cửa trông ra trời sáng tỏ!
Vàng, thau, đen, trắng rõ ràng không!!
Diên-Anh

Mặc mưa

Mưa chi lâu thế, thế ông trời?
Ông muốn cho người « nóng » ruột chơi!
Đường đã nhớp nhầy đi đã khó,
Mây còn đen sập nước còn rơi!
Bên trời yên nhàn bay tan tác,
Ngoài nội trấn bỏ đứng là tôi.
Đã biết hết mưa rồi cũng lạnh,
Nhưng mà trông lạnh lắm ai ơi!

Ái ơi, ai biết ấy mưa gì?
Trời đất trông ra thấy lối ai.
Gió cuốn tới bởi cây ú rừ.
Mây che sấm sập nước làm ly.
Cả kia được nước đưa nhưng nhúc,
Chim nó không mỗi hót tỷ tỷ.
Thôi để bắt rồng mà nhốt lại,
Không cho lấy nước thử mưa chi? (1)
Tục ngữ: rớt lấy nước làm mưa.
Song Gianh.

Cổc tự-thuật

Trên trời dưới nước giữa đồng không,
Mặc sức bơi chơi, mặc sức vung.
Đã thẹn là trâu thân bó buộc,
Lại thương dân kiến kiếp long đong.
Nghĩ rằng những giận anh gà trống!
Trợn mắt càng căm chủ rắn rùng!
Mạnh gầu trỏ đời coi chán ngán!
Đã trăm-luận tài thuở nào xong?...
Thanh Trung Ng. Tr. II.

HỌC THUYẾT

TỰ-TUỒNG TIỀN-HÓA CỦA ĐẮC-VANH

IV. Những học thuyết bỏ khuyt cho Đắc-vanh

c) Thuyết duy vật sử quan của Cáo Mác (Tiếp theo)

Giải cấp chiến tranh. - Thuyết giải cấp chiến tranh là cái công kiến rất trọng yếu của Cáo-Mác trong sử học. Cáo-Mác cho giải cấp chiến tranh là cái nguyên động lực làm cho xã hội tiến hóa. Xã hội chia ra nhiều giai cấp, cũng như trong sinh vật giới chia ra nhiều đẳng-cấp khác nhau, đó là một điều ai cũng công-nhận. Những giai cấp trong xã hội lấy cái gì làm tiêu chuẩn để phân biệt? Một hạng người có nhiều tính chất giống nhau là một giai cấp, nhưng những tính chất ấy rất là phức tạp. Các-Mác lấy những tính chất kinh tế làm tiêu chuẩn, nghĩa là cái phương pháp sinh hoạt của mỗi hạng người. Ở xã hội hiện tại có giải cấp tư-bản và giải cấp lao động. Những người về giải cấp lao động là những người lấy tiền công (salaire) làm cái nguồn dinh-sinh trọng yếu nhất; còn những

Nhân đàm

CÂU CHUYỆN BẦU CỬ DÂN BIỂU

Ông Hương B. ở nhà quê là một churen ủy-viên trong làng (có churen thay mặt cho làng mà bầu cử nghị-viên) có con học với cô Trọ X. Mới rồi đi thăm con, nhân ngồi nói chuyện với cô Trọ. Cô Trọ hỏi:

- Ở này bác, bác sẽ đi cử Đại-biểu huyện ta nay mai, vậy đã định cử ai chưa?

- Nào, tôi có nghĩ chi đâu?

- Là chưa / Dân biểu Trung-kỳ năm ngoái có năm ông từ chức, nay đã có nghị định tòa Khâm đến 1er Juin này sẽ cử 5 ông khác thay churen: Quảng-nam 2, Thừa-thiên 1, Hà-lĩnh 1, và Nghệ-an 1.

- Ở, tôi tưởng 3 năm đến kỳ bầu cử phiên khác, chứ còn cử thay churen mấy ông đã từ chức đó thì cử ai cũng được.

- Sao vậy bác?

- Có lại không hiểu sao? Mấy ông đã từ thì những người như các ông, ai lại muốn ra ứng cử? Nếu những người ứng cử mà ai cũng như vậy, cần gì phải lựa chọn!

- Bác nói thế, chứ dân không chọn còn ai chọn cho mình? Ở Nam

ky và Bắc-ky, khuyt một churen nghị-viên thì tranh nhau cử đồng rầm lên, sao Trung-kỳ bầu cử đến năm người mà không nghe ai cự cự gì cả! Không phải dân mình lười dậm lăm sao?

- Tôi có churen đi bầu cử từ hồi từ phùng cho đến Dân biểu đã mấy khóa nay, thì khóa cử mới rồi, có hơi xuýt từ ý dân một ít, mà cũng không làm được việc gì để dân churen, nên nay tôi xem Dân biểu với quan trường, không biết lấy cái gì làm phân biệt. Hoàng, chỉ Nam-ky và Bắc-ky vì tranh nhau nên người ta nhân đó mà so sánh kẻ hơn người thua để lựa chọn, còn Trung-ky ta kỳ này có thấy ai tranh đâu?

- Bác đừng làm thế. Trung-ky ta họ tranh ngậm ngậm ít ai biết. Tôi nghe ngày trước có « ông Cử dục, ông Tà dục », (nghĩa là không nghe học mà thọt nhien dục lên như dục sản...) biết đâu ngày nay lại không có ông « nghị-viên dục »!

- Vâng, có nói phải, đợi đến ngày đó xem. Hay chuyện

lai, để có sự cải tạo cho xã hội, khi ấy thì mới thực có giải cấp chiến tranh. Nhưng giải cấp lao động lại phải hiểu rằng cái trách-nhiệm cải tạo xã hội chính là trách-nhiệm của giải cấp lao động, mà họ có đủ cái sức để thực hiện cuộc giải phóng ấy. Đang buổi đầu thì giải cấp lao động còn mờ mịt, nhưng có thể dùng thử đoạn cái lượng mà đạt mục đích được. Các-Mác gọi thời kỳ ấy là thời kỳ không tưởng (periode utopique). Nhưng đồng thời các nhà xã hội chủ nghĩa xuất hiện, bày tỏ rằng xã hội chủ nghĩa không những là công chính và hợp lý, mà chính chế độ tư-bản đã dự bị cho cái chế độ kinh tế mới rồi, vậy thì giải cấp lao động mà nỗ lực là rất hợp với tiến hóa của xã hội. Từ đó thì giải cấp chiến tranh biến thành một cuộc vận động thực tế. Những sự xung đột lợi-vật của thợ thuyền với chủ thuê ngày trước về những vấn đề tiền công và giờ làm bây giờ đổi thành cái mối xung đột của hai giai cấp, cái vấn đề phải giải quyết rõ ràng là: nên duy trì hay là nên cải tạo cái chế độ kinh tế hiện thời? Giải cấp tư-bản thì cố sức để duy trì chế độ tài sản cũ, giải cấp lao động thì hết sức phấn đấu để dựng lên cái chế độ theo xã hội chủ nghĩa.

Theo Các-Mác thì cái lợi khi cải tạo xã hội và cái nguyên động lực tiến hóa của xã hội là giải cấp chiến tranh. Xét lịch sử từ xưa đến nay đều như thế cả. Trong thời Cổ đại, giải cấp nô lệ tranh đấu với giải cấp tự do, giải cấp bình dân (plebeiens) tranh đấu với giải cấp quý tộc (patriciens), thời trung cổ thì giải cấp nông nô tranh đấu với giải cấp quý tộc, giải cấp thợ bạc (compagnons) tranh đấu với giải cấp thợ chủ (maîtres), và thời hiện đại thì giải cấp công nhân tranh đấu với giải cấp địa chủ, giải cấp lao động tranh đấu với giải cấp tư-bản.

Lịch sử loài người từ xưa đến nay chỉ là cái lịch sử giải cấp chiến tranh, có giải cấp này suy vì thì lại đến giải cấp khác nổi lên mà thế. Mỗi một lần hai giải cấp đối-thay địa vị cho nhau là một bước

(Xem qua trang ba cột thứ nhì)

CREDIT FONCIER DE L'INDOCHINE

(ĐÔNG-PHÁP-ĐI-À-OC-NGÂN-THANG)

Cho vay

Cầm nhà đất
Cầm đồn điền
Lầm nhà
Tậu nhà tậu đồn điền

Giá nộp lương tháng sát gốc uất lãi, như góp bộ giá từng năm, từ MỘT đến NĂM năm

Lãi rất nhẹ - Cách trả dễ dàng.
Bản hội có nhận về các kiểu nhà giá thành rất hạ

XIN HỒI THẺ LỆ TẠI:

HANOI - Hội Sở Bản Hội 89 phố Francis Garnier
TOURANE - Maitre PHAN-CAO-ĐOÀN,
Lục-Sự kiêm Quản-Lý Văn Khố tại Tòa Án

đăng tiểu-học bảo-hộ (Collège du Protectorat) ra trường Trung-học bảo-hộ (Lycée du Protectorat).

Các học-sinh trường Trung-học vẫn tuyển ở các trường Tiểu-học Primaires trong xứ này. Lại cho học sinh các xứ Ai-lao và Trung-kỳ được vào học mỗi năm hai lần tại đây lập được trường Trung học mới thôi. Nhưng số học trò hai lần ấy gọi ra không được dùng quá 4 phần trăm toàn số học trò mỗi năm tuyển vào.

Học trò quân ở Quảng châu Văn và Văn nam hoặc ở vào các tỉnh xứ Trung hoa muốn vào học ban tiểu học hay ban Cao đẳng tiểu học, phải có nghị-định riêng của quan Thống sứ Bắc kỳ. Quan Thống sứ Bắc kỳ mỗi năm lại định số học trò tuyển vào hai ban và cách thức thi thi thế nào.

Việc quản trị trường Trung học bảo hộ vẫn như việc quản trị các trường Cao đẳng tiểu học Pháp Việt. Việc dạy học trường Trung học bảo hộ, từ nay gọi là « Provision » và chức tổng giám-thị là « Censeur » cũng như các trường Trung học. Nhưng các viên chức trường Trung học bảo hộ về đường phụ cấp, hoặc chức vụ thì vẫn theo các viên chức các trường Cao đẳng tiểu học Pháp Việt.

H. T. N. B

NỘI VẠN-QUỐC TIẾT-KIỆM

Chi cuộc ở Phố Borgnis Desbordes Hanoi, kính lời báo cáo cho các chức có nhân. Phấn Tỉết Kiệm của Hội tiết kiệm kỷ số thứ 19 xđ tại ông cuộc ở Saigon ngày 29 tháng April 1929 mới rồi, cái số 1420 của ông Roger Baverese ở Pháp-phong (Hinhđinh Quinhon) Trung-kỳ được trúng.

Số học trúng một ngàn đồng đã cấp phát, liền rồi.

Kỷ số gần tới đây thì định ngày 28 Mai 1929.

Chú ý! Chú ý!

Ái là chủ tiệm bán thuốc bắc « CHÍN và SÔNG » nên tìm đến tiệm QUÂN-THANG ở đường CANTON. NAI S 78-80 FAIFO là một nhà buôn bán thuốc bắc, tạp hóa, cuộc bán, trữ danh từ xưa chỉ nay trải đã 30 năm dư trên đường kinh-tế, ai ai đều nghe tiếng; bản ai bản là là cả phải chăng, ai ai muốn hỏi giá cả gì, xin lòng trả lời ngay.

Xin kính mời quý khách chiếu cố.
Chủ nhân kính cáo
QUÂN-THANG

TU TƯỞNG TIẾN HÓA CỦA ĐẶC VẠN H (tiếp theo trang trước cột sáu)

tiến hóa của xã hội. Hiện nay giai cấp chiến tranh đã đến thời kỳ cuối cùng, giai cấp lao động (vô sản), là cái giai cấp cuối cùng của xã hội. Cái lịch sử tranh đấu của loài người sẽ liệu kết mà mở ra cái lịch sử mới là cái lịch sử đại đồng. Những sự sinh sản đã phát triển đến cực điểm trong cái lịch sử tranh đấu ấy, người ta sẽ thoát ly hết mọi dục vọng buộc vật chất mà thung dung trong cái cảnh giới tinh thần.

Học thuyết duy vật sử quan của Các-Mác bày tỏ cái nguyên nhân tiến hóa của xã hội một cách rõ ràng xác thực, thực có thể bù khuyết cho tất cả các học thuyết đã kể trên. Đặc-vấn thì theo sinh vật học mà thuyết minh xã hội, Co-rô-bô-kinh cũng theo sinh vật học mà xác định cái nguyên tắc thành lập của xã hội. Các-Mác thì lấy kinh tế, tức là những điều kiện sinh hoạt của người ta, làm cơ sở để phát biểu cái nguyên nhân tiến hóa của xã hội.

Học thuyết của Các-Mác đã cách mạng hẳn cái nền kinh tế học và xã hội học đương đại, đã chỉ trích và bác-khích hết cả những cái khuyết blem bản chất của xã hội và đã kích từ nơi căn bản. Nhưng cái giá trị của học thuyết Các-Mác không những chỉ ở lý luận mà thôi, về thực tế lại cấp cho giai cấp lao động một cái dũng khí rất mạnh. Giai cấp lao động lâu nay vẫn có một cái mộng tưởng và hy vọng giải thoát, nhưng đó chỉ là mộng tưởng và hy vọng suông. Từ khi học thuyết Các-Mác ra đời, giai cấp lao động hiểu rằng giai cấp và một sự lý trên lịch sử, không thể tránh được, họ tự tin rằng cái thắng lợi tương lai làm sao cũng về tay họ. Hiện nay cái nhân sinh quan và mọi việc hành động của giai cấp lao động đều bị chủ nghĩa Các-Mác chi phối cả.

Ngô-phân

KHOA-HỌC TẬP-TRỞ ANH-SÁNG

Trong vũ-trụ, ánh-sáng cũng như nước, như khí, đều đều cũng có nó, ai ai cũng phải cần đến nó. Nhưng nếu ta hỏi « ánh sáng là gì » thì lời đáp chắc chắn trong nước có rất nhiều người không trả lời được.

Vậy, ánh-sáng là gì? Muốn trả lời phải nói giải.
Trong vũ-trụ, có chất nóng như mặt trời, có chất lạnh như trái đất. Trong vũ-trụ lại còn có một chất gọi là é-ter (ether). É-ter nói đây

không phải như é-ter đồng đã cho người chết ngất ngời dân. É-ter nói đây là một chất loãng, mắt ta không thấy được; trong vũ-trụ, nơi nào không có vật gì ở thời có nó; nó bao bọc hết cả vũ trụ, hết cả các ngôi sao ở giữa không trung. Nói thế chắc có người tưởng é-ter cũng giống như khí trời (air). É-ter không phải là khí trời. Khí trời chỉ một mảnh trái đất ta có thôi (có lẽ đời ba người sao khác cũng có, nhưng chưa chắc); khí trời chỉ có một lớp chừng 60 cây số ở xung-quanh mặt đất; ngoài lớp 60 cây số ấy thời là é-ter.

Trên kia có nói é-ter là một chất nóng. Sự nóng của mặt trời gặp é-ter thời làm cho những cái hạt (particules) của é-ter phải rung động (vibrations). Hạt này chuyển sự rung động của mình sang hạt kia, thành ra trong không trung có một sự chuyển động (mouvement). Sự chuyển động ấy đi đến trái đất ta (là chất lạnh) làm ra « ánh sáng » mặt trời.

Sự chuyển động ấy (nghĩa là ánh sáng mặt trời) đi mau lắm, một giây đồng hồ đi được 300.000 cây số.

Ta thấy ánh sáng mặt trời chỉ có một màu « trắng ». Nhưng thực ra thời ánh sáng ấy có cả bảy màu: màu tím, màu xanh, màu vàng, màu da-cam, đỏ. Mỗi một màu của ánh sáng chuyển động theo một số rung động (nombre de vibrations) riêng, số ấy nhiều hay ít tùy màu, thì độ như màu tím có đến 750 ngàn triệu cái rung động trong một giây (nhiều nhất), màu đỏ thời chỉ có 400 ngàn triệu cái (ít nhất).

Cao hơn hết là màu tím, thấp hơn hết là màu đỏ. Màu tím và các màu ở gần màu tím là phần có tư cách « hóa chất » của ánh sáng; màu đỏ và các màu ở gần màu đỏ là phần « nóng » của ánh sáng. Đứng lưng chừng ở giữa là phần « sáng » của ánh sáng. Nói tóm ánh sáng có ba phần: phần « hóa chất », phần « sáng » và phần « nóng ».

Đối với vạn vật trong vũ-trụ, mỗi một phần ấy có một cái ảnh-hưởng riêng. Xem như: Đối với vi-trùng, phần « hóa chất » là một vật « sát trùng », còn hai phần kia thời không. Loài sâu ở trong đất chỉ tìm phần « nóng » để phơi thân-thể thôi; số nhiều thú-vật hoạt động được là nhờ phần « sáng » (hellotropisme). Đó là bản năng từng phần một. Bản chung thời ta có thể nói rằng: ánh sáng cũng như khí và nước, nghĩa là một vật tối cần cho sự sống của vạn vật.

Nói về người, ánh sáng có đều hai cái đều lợi. Ánh sáng có thể sinh những bệnh chấy da (coup de soleil), ngứa nắng (insolation) v. v. thế là hại. Nhưng ánh sáng cũng có thể đáng để trị bệnh. Từ ba mươi năm nay, trong Y-khoa Thái-tây hay dùng ánh sáng (héliothérapie) để trị các bệnh ở mặt da, bệnh lao, bệnh gan, v. v. hay chỉ dùng màu đỏ của ánh-sáng để trị bệnh lên-trái, lên-sườn, v. v. Nói tóm thời ánh-sáng là một vật rất quý trong sự sống của loài người, bởi thế nên Tây-phương có câu « nơi nào mặt trời đã vào thời thấy thuốc khỏi phải vào ».

Liát-lung

ĐỘC GIẢ LUẬN ĐÀN

TÂN-BỘ PHẢI THẺ NÀO?

Sự tấn bộ là luật chung mà cả thế giới phải noi theo: ai muốn giàu cũng không được.

Khi bắt đầu sơ khai thiên địa, trái đất chỉ là một cục lửa ở mặt trời, quay mạnh mà văng ra, vì nhờ sức tương hấp của các vì tinh tú mà trái đất không rơi không bồng, vẫn lơ lửng trong bầu trời. Lâu dần lửa tắt, đất nguội, thực vật và động vật mới lần tiếp nhau mà sinh ra. Trước còn sinh các loài thú, mỗi sau mỗi có người. Thoạt tiên, ăn lông ở lỗ, chẳng khác chi loài vật. Thân thể trần truồng, mình mẩy lông lá. Lạnh, lấy lá cây, da thú che thân; đói, bắt vật xé ăn no lòng. Sau dần dần nhờ có trí khôn, nghĩ ra nhà cửa, quần áo, kiếm khí giới để chống cự với mãnh thú, tu quần nhau thành nhà thành họ, rồi thành nước, thành dân, hội ra lệ luật cai quản với nhau; thế là đã qua thời kỳ dã man, thời kỳ kỳ bán khai; dần dần trí khôn mở mang, sáng tạo đồ dùng tiện lợi, phát minh cơ khí tinh xảo, trải biết mấy ngàn năm mới được văn minh như ngày nay.

Nhưng sự tấn bộ ấy không nhất định, vì cái gì trên vũ trụ cũng đều theo lẽ tuần hoàn mà thường qua bốn kỳ: « sinh thịnh suy diệt ». Như văn minh Ai-cập, Hy-lạp, La-mã, xưa tới đẹp bao nhiêu, mà nay không còn gì. Song một nền văn minh không khi nào bị tiêu diệt hẳn mà còn cái hồn lại, hồn đó tức là các tài liệu nó giúp cho văn minh sau thêm phát đạt.

Vì vậy mà trải qua lớp nọ sang lớp kia, nhân loại cứ tuần tự mà noi theo lẫn họ, khi mau khi chậm, song không khi nào bị đứt đoạn. Nhưng văn minh tấn bộ đều phải chịu ảnh hưởng về trước rất nhiều. Chẳng ta nhớ được gia đình giáo dục, hoàn cảnh giáo dục, mà biết các nguyên lý lẫn lẫn hơn ngày xưa, các điều giáo dục ấy để do ở các sự kinh nghiệm của tổ tiên truyền lại. Một người muốn đi, thì thế nào cũng phải dừng vững một chỗ đã rồi mới dám nhấc bước, cũng vậy, muốn tấn bộ, thì một mặt phải theo cái tập quán cũ hay, một mặt phải nghiên cứu các tư tưởng mới.

Như vậy sự tấn bộ phải đủ cả hai mặt: tinh thần và vật chất. Hai bên phải một thể với nhau, song song theo nhau mà đồng hóa. Ấy cũng vì hai bên thường không được thăng bằng một cách mà sự tiến bộ (bường bị) chậm trễ và do dang. Một bên mạnh quá thì một

THẺ-KỶ THONET

Văn-minh vật-chất giúp sức cho văn-minh tinh-thần

Nếu muốn trong nhà được LỊCH-SỰ một cách PHONG-NHÃ theo lối KIM-THỜI, thì phải có một bộ SALON bằng THONET theo kiểu ghế « Ngự » chất chắc đẹp đẽ, không phải làm theo kiểu ghế THẢO rồi LẬP như ghế Bắc chơ vào.

Một bộ gồm có: 1 cái bàn, 4 ghế ngự, một ghế dài (canapé).

Nếu dùng thêm một chân đèn (salette), 1 ghế nằm đọc sách (không theo kiểu xích-dù) 6 ghế con để phòng ăn, toàn bộ Thonet cả, trên treo một lồng đèn bằng Thonet lồng kính vẽ đủ mùi vừa được sáng và mát mắt thật là PHONG-NHÃ đến bực!

Ái không lầm, xin mời đến xưởng thợ hiệu QUẢNG-VINH-HƯNG tại ĐÀ-NẴNG (Tourane) ngã tư cây thông. Để lối giá rẻ ai ưng kiểu gì hiệu ấy làm cũng được cả.

hơn yếu kém, vật chất mở mang quá thì tinh thần bị đình trệ, đó là lẽ thừa trừ của tạo hóa. Xem như văn minh A đông xưa và văn minh Âu Mỹ ngày nay. Một đảng chủ trọng về tinh thần, lâu dần sinh bệnh yếu, một đảng chuyên về vật chất, cái ý tưởng cao thượng bị được mờ mang.

Tuy thế giới ngày nay văn minh thật, song quá thiên về vật chất, chuyên trọng về khoa học, phát minh biết bao là cơ khí tinh xảo, các điều phát minh ấy vẫn lợi thiệt, song chưa chắc đã là không hại. Sự hại đó chỉ là nhân loại chưa hiểu và theo được các tư tưởng cao thượng vô tư, chia rẽ nhau mà ra sức tranh giành, cố công giành giật, lợi dụng khoa học, chế ra các khí giới ghê gớm như súng đạn, thủy lôi, phi cơ, hơi ngạt, để tranh nhau tư lợi, độc quyền. Gặp lúc chiến tranh thì hết sức phát minh các khí giới hiểm độc để tàn sát nhau, trong khi hòa bình thì ganh nhau nghĩ ra cái máy móc ra nhiều, mà nhân công sút kém, biết bao nhiêu là người bị thất nghiệp, khổ cực khổ sở, bất nhào là cho hết.

Nhưng nếu chỉ biết chú trọng về dục tính thân, mà bỏ các khoa học không chịu nghiên cứu thì dân một ngày một hèn yếu, trệ nể; mà thời buổi bây giờ là thời buổi cạnh tranh, mạnh được yếu thua, chửi mắng lúc sẽ bị tiêu diệt. Xem ngay như nước Trung hoa trước khi cách mệnh, nước thật rộng, dân thật đông, thế mà chỉ là một miếng thịt béo cho các cường quốc nhai nhấm, cho các nước lân cận xé, nhục nhã biết bao?

Như vậy, muốn văn minh tấn bộ cho hoàn toàn thì phải thế nào? Tất phải làm sao cho vật chất và tinh thần đều song song nhau mà mở mang; ngoài nữa thì phải thân thương ái thì không còn có ý lợi dụng cơ khí hóa học áp chế kẻ yếu, dọa nạt người ngu nữa.

công nghiên cứu các khoa học, phát minh các cơ khí cho tinh xảo, để chống cự kẻ thù, kẻ mạnh xâm đoạt để nên mình; trong thì hết lòng tu luyện tinh thần cho cao thượng; hồ đều đó, theo lẽ bay, trau dồi đức tính, khi đã biết tương

Nhân loại mà không biết cái quá, thì dù có trăm tờ hiệp ước Kellog, thỏa chiến tranh vẫn cứ đương oai thị hùng, nhất loại chia rẽ, chửi mắng nhau sẽ bị lẽ tuần hoàn mà trở lại thời kỳ dã man, cũng như Ai-cập, Hy-lạp, La-mã xưa.

Vậy, ai là người có nhân đạo, hãy nên tỉnh thức nhân gian mau mau biết hồi tỉnh, ra công trau dồi đức tính, liệng bỏ ác liệt, cố nâng cao thượng, sao cho đạt được mục đích « đại đồng », thì sau này thế giới mới có thể Hòa Bình được.

Phạm-nguyên-Chai

VIỆC THẺ GIỚI

Á-ĐÔNG

TRUNG-HOÀ

Sự hoạt động của phái tả

Gần đây chính khách của Tàu phần nhiều lên núp trong đám thanh niên, mỗi khi vận động gì, thì đều lợi dụng họ học sinh thanh niên phát cơ, rung trống, đóng góp thanh thế, nhất là học sinh trường Trung-sơ ở Quảng đông, đối với các cuộc vận động lại càng háo hức.

Trường đó, học sinh chia ra nhiều phe, nhưng lớn nhất thì có học sinh phái hữu. Trong mấy năm nay, phái tả xuất hiện, quần bình ở hội học sinh cũng chuyển vào tay bọn học sinh phái hữu, thành thế của học sinh phái hữu tăng lấy một hồi, còn học sinh phái tả thì vẫn núp hình ẩn tàng, không dám ra mặt. Tới khi Tưởng giới-Thạch đánh được Võ-hán các tướng Quảng đông cũng chủ trương hòa bình, đối đãi quân Quảng ấy phải ra khỏi tỉnh, thì chính cục lại thay đổi khác trước. Vì cái ảnh hưởng đó mà học sinh phái tả ở trường đại học Trung sơ, lại nổi lên hoạt động. Lòng này trong lớp

MỘT MỜ ! ! MỘT MỜ ! !

Lại Tourane có hiệu sơn mới mở bán: Sơn tây, giầu, vernis, thuốc quét nước với màu và các đồ phụ tùng về hàng sơn.

Đến buôn và bán lẻ, giá rất hạ!!
Chủ nhân
NGUYỄN-MẠCH
Đường Đôn-Vi - TOURANE

ĐẠI QUANG ĐƯỢC PHÒNG

N° 46 Boulevard Tổng-Đốc-Phương, Téléphone 19 CHOLON. - CHI-ĐIỂM Phố Hàng Đường 47 HANOI.

Thương-Hải huyết trung lưu hiệu con Bướm.

Thuốc này đã có thầy thuốc thí-nghiệm rồi bảo không có sự độc địa chỉ trong thuốc cả. Người ốm yếu da mặt như giấy thì biết cái phần huyết đã hư rồi phải uống huyết trung lưu này nó bổ khí huyết và mạnh mẽ trong mình không biết bao nhiêu mà kể, vậy xin quý ông qui bà nên mua mà dùng, còn một chứng rất hay như ham dâm-dục thái quá thì tạng thận đã kém suy thì phần người lạnh uống thuốc huyết trung lưu chừng một tuần lễ thì biết công lực thuốc hay dường nào. Còn những người vô sự không tới uống thuốc này đôi ve sau sanh sữa nhiều lại mát. Thường khi con nít mới đẻ tại khí huyết chưa đủ thành bệnh Cam-tích thường cho nó uống càng tốt, những người dân hà đường kinh không đông hoặc trời hoặc sự uống thuốc có sức mạnh sau đường kinh đóng thẳng, những người học sinh phải bị lo lắng quá độ thì tâm huyết hóa kém sắc mặt như giấy, uống thuốc này sanh máu tươi tốt, những người già cả khí huyết suy kém tinh thần yếu đuối, hay uống thuốc này thì tự nhiên tóc xanh và đen lại có sức mạnh.

CÁCH DÙNG: Người lớn mỗi ngày uống 3 lần trước khi ăn cơm nửa giờ hoặc ăn rồi, mỗi lần một muỗng ăn súp, vậy khuấy nước ấm mà uống.

Mỗi ve lớn giá là 2400, mỗi ve nhỏ 1200. - ĐẠI-LÝ: Bắc-kỳ, Trung-kỳ, Nam-kỳ đều có bán.

